

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1882.

15. szám.

Márczius 30.

FOGARASY MIHÁLY.

1800—1882.

Gyászt ölt a magyar egyház, mely egyik hatalmas oszlopát veszíté el; gyászt a haza, mely hű fiát siratja: Fogarasy Mihály erdélyi püspök, a magyar főpásztorok nestora, nincs többé!

Nem a férfikor derekán, de egy egész tevékeny élet alkonyán, mint az egek Ura ritka kegyelméből nyolezvankét évet ért aggastyán költözött át az örökkévalóságba, hol hervadhatatlan érdemei őt megelőzve vár-
túk. Nincs a hazában párt, nincs senki, a ki részvétellel ne értesült volna a veszteségről, mely jó ideig érezhető ürt
idézett elő jobbaink gyérülő soraiban.

Nincs szándékunkban érdemeit sorolni elő, legyen ez a hivatottabbak kötelessége, tollunk ugy is méltatlan volna ez érdemek nagyságát és fényét kellően vázolni. Inkább egy főbb momentumot akarunk kiragadni életéből, mely az egyház és hazára egyaránt kiható fontosságánál fogva, nevét örökre feledhetetlenné teszi a négy folyam öntözte hazában: értjük a »Jó és olesó könyvkiadó Társulat« megalapítását, melynek eszméje az ő lángelméjében fogant meg s a gyakorlatba való átvitele, megalkotása az ő tetterejének volt gyümölese. E társulat magva lőn a mai »Szent-István-Társulat«-nak, mely virágzását nagy részben az általa inítiált szellemnek és eszméknek köszönheti. Ő volt az, ki elég idején megértette a körülmények paranesszavát, hogy az irodalmi téren kell ellensúlyozni ama törekvéseket, melyek az egyház szándékaival, működésével homlokegyenest ellentétben vannak, sőt azok lerontására jelentkeznek. Még a censura korában is üdvösnek bizonyult a »jó és olesó« könyveket kiadó társulat létesítése, az utána következő időszak pedig eléggé bizonyítá, hogy a szabad sajtó mellett mily szükségletet képez oly egyesület, mely a vallás-erkölesös irodalmi termékek útján iparkodik a társadalomra jótékonyan hatni s annak tagjait a veszélyes áramlatoktól visszatartani.

Fogarasy Mihály működése szorosán egybe van forrva az általa alkotott társulattal s így a magyartársadalommal is. Az eszme 1842-ben fogant meg agyában, midőn karácsonykor egy ily társulat tervezetét elkészíté s közlé a püspöki karral. Első igazgatója ki lehetett volna méltóbb, mint ő, ki szent hévvel és lelkesedéssel nem csak létet, de irányt is adhatott? A magyar szabadságharc előtt és után nagy buzgósággal fáradozott és lankadhatlan szorgalommal működött közre kedvenc társulatában mindazon üdvös kiadványok által, melyek a vallás-erkölesös szellemet s vele a romlatlanságot föntartani, istápolni valának hivatva.

Szent-István-Társulatunk mai dicsősége, az iskolai ügyek előmozdítása és műveltebb közönség irodalmi igényeinek kielégítése czéljából kifejtett tevékenysége, ha nem is egyedül, de bizonyára jó részben Fogarasy nevének követel elismerést és hálás kegyeletet. Elismerik ezt mindenkor nem csak a kortársak, de a késő unokák is, kiknek ily nagy példákra van szükségök, hogy buzdulni és hallhatatlan érdemek szerzéseért fáradni tanuljanak. Még néhány nappal ezelőtt, ugyanakkor, midőn az angyali jószág aggastyán főpásztornak szelleme halálos

ágyán küzdött az anyaggal, mely e földhöz köté még a Teremtőjéhez sietni vágyakozót: a Szt.-István Társulat ünnepélyes közgyűlésén lelkes hálával emlékezett meg az elnökség és az egész gyülekezet, halhatatlan érdemeiről annak, kit a társulat alkotójául, szellemi atyjául tisztelhetni szerencsés.

Most, midőn hült tetemei fölött dicsőítő szónoklatok tartatnak, midőn érdemeit, bár halvány szavakkal, vázolják a férfúnak, ki mint ember, mint pap és főpásztor egyaránt példányképül szolgálhat: nem lesz szükséges magasztalni ezen alkotását, mert ennek virágzó, célirányos működése maga beszél! Emlék ez, melyet önmagának emelt, mely a kö- és ércnél is tovább hirdeti alkotója érdemeit.

Társulatunk könyvek közt sietett babérkoszorút tenni ravatalára: babérkoszorút, saját érdemeinek virágzó lombjaiból fűzve neki, kinek létét és dicsőségét köszönheti. E koszorú levelein bánatunk könyve mellett ott ragyog a megdicsőült emléke, mely buzdítani fogja társulatunk minden egyes tagját, a tőle öröklött tradíciók hű ápolására, nagy eszmék keresztülvitelére, az egyház és haza dicsőségének előmozdítására. Ezt nyertük örökségül, ez vigasztaljon bennünket, kikre nézve Fogarasy nem halt meg egészen, mert szelleme él bennünk, él társulatunkban. Porhüvelye fölött, mely hosszú életen át volt nagy szellemének fáradhatatlan eszköze és munkatársa: lebegjen az utolsó nagy napig a megdicsőülés angyala! Legyen a föld könnyű neki!

Emér.

Fm. dr. Haynald Lajos

bibornok, kalocsai érsek ur ö Eminentiaja elnöki és emlékbeszéde

gr. Károlyi István fölött, melyet a Szt. István társulat 1882. márcz. 23-ki közgyűlésén tartott.

Tisztelt Nagygyűlés!

Mélyen megilletődve értettük országunk főmagasági bibornok-primásának betegeskedő állapotát, mely e Tisztelt Gyülekezetet megfosztja a szerencsétől, hogy az ő diszes elnöklelte alatt működjen és hallja lelkesítő fölszólalását.

E fájdalmas esemény s az illető intéző társulati uraknak megkeresése híván meg engem az elnöki székbe, midőn a Tisztelt Gyülekezetet isteni Megváltónknak Jézus Krisztusnak nevében szívélyesen üdvözölöm, mindenek előtt nem kétlem, valamennyi jelenlevőknek őszinte ohaját tejezem ki, hogy a biboros főpap ő eminentiaja minél előbb teljesen kiépülve beteges állapotából, szokott buzgóságával és egész erélyvel láthassa el több irányu magasztos hivatásának teendőit.

Emlékbeszéd legyen, így hangzik a programm illető pontja, ezen nagygyűlést megnyitó felszólalásom Istenben boldogult nagynevű elnökünk: gróf Károlyi István fölött. S az akar is lenni. De hogy valóban ez legyen, valljon szükséges-e arra, hogy én az emberi életnek mindenkinél előforduló mozzanatait szem előtt tartva: hol s mikor született Károlyi István, hol tanult, hol járt, mint alapított családot, hány jeles főúr és főurnó származtatja le tőle létét, mikor lett s mint lett ily vagy amolyan hivatalban alkalmazva, mikor halt meg, mily gyásztisztelettel takarítottatott el? ezen elnökbeszéd lényegesebb előadandói kiszorításával egyes száraz tények fölemlítésében áradozva előadjam? Oh nem! A mi ezeknél — az Isten szeme által látottakon kívül — az egész élet tartalmát képezi, az egy semmit mondó száraz schematismus volna, Károlyi Istvánnak az ily adatok bármily nagy halmazába nem szorítható expansív hazafiúi és katolikus szelleme rajzolásában és azon mindenkitől érzett, de szóval csak halaványan esetelhető varázsnak, azon lelkesítő buzgólkodásnak feltűntetésében, melylyel közvetlen személyes érintkezésekor gyujtott lélekben és szívben, melegített és rokon tevékenységre serkentett, de a melylyel a legtávolabb kö-

rökben is egész életének iránya és ezt közvetítő hirtelvé hatott a nemzetnek és egyháznak lelkes fiaira, maradandó dicsőséget szerzett neki, teremtett bővebb sikert az emberiség legszentebb érdekei szolgálatában álló hasonló törekvéseknek.

De azonfölül ki volna akár ezen tisztelt gyülekezet tagjai között, akár az édes haza földén nagyért, dicsőért, nemesért lelkesülni tudók között azon peregrinus in Jerusalem, ki előtt Károlyi István életfolyamának főbb mozzanatai ismeretlenek lennének? ezeket tehát önök előtt itt fölsorolni önök iránt való tiszteletteljes figyelmességem tilt, a gróf Károlyi Istvánnak egy nemzet, egy egyház tiszteletében élő jelességére való tekintet fölment.

Különbben is oly ékesszólóan hirdettek mind ezen társulat közzé tett irataiban, mind a kedves halottunk dicsőítésére más helyen mondott emlékszavakban a szép életnek egyes mozzanatait, hogy bátran hivatkozva azokra, az ismétlésektől tartózkodhatom megtisztelő föladatom megoldásában.

De továbbá, midőn gróf Károlyi Istvánt társulatunk jelen gyülekezetében ünnepeljük: egy újabb önmegadással kell korlátolnunk eljárásunkat. Ugyanis föladatunknak nem tekinthetjük benne az élet minden viszonyaiban kipróbált férfit az ő valamennyi jelességeiben, erőnyeiben, érdemeiben tüzeten esetelni, dicsőíteni. Mi tisztán azon vonatkozásban akarjuk a fájdalmas megemlékezés, de egyszersmind a szeretetteljes tisztelet virágaiból font hódolatkoszorút letenni sirhantjára, melyben ő legközelebb társulatunkhoz állt, de a melyben gyönyörűen tükröződött nem a világi dolgok s hiúságok szerint fényes működés után sovárgó és abban ragyogni szerető dicsvágyás, hanem a nagy eszméknek tettekben való cultusa, a kiható nagy elhatározások és áldozatok férfának egész gyönyörű szellemi valója.

Tisztán mint társulatunk egyik fénykörnyezett tagjának emlékezetét üljük ma meg.

Szóljának tehát róla s szólottak is már emelkedett hangon méltó dicsőítésben mások, hirdetvén mint mutatkozott a magas társadalmi állású férfúnak, a nagybirtokosnak megelőző példa nélkül való nagylelkűsége, melylyel még mielőtt a jobbagység tetteges fölszabadít-

tásának humanus köre beköszöntött ez országba, ő az ő urbéri alattvalóit a szabad birtok, a polgári szabad állás embereivé tette; hirdessék mások hazafiúi áldozatait, melyeket ő a nemzeti nagy eszméknek nehéz időkben, a jog és igazság postulatumai fölött megtévedett korszak napjaiban, meggyőződése szerint hozott. — Hirdessék mások a haza javát és a nemzet létével egybeforró királyi trónnak erősségét szemmel tartó lelkének tettekben mutatkozó manifestatióit, a jog és békülékenység közvetítésére irányult hazafiúi bölcsességét, melylyel a nagy polgári vész megelőző napokban a nádor főispánnak tisztét helytartói minőségben végezte az ország vezérmegyéjében s melynél fogva a nagylelkű dicső Fölség népével való kibékülése napjaiban nem huzódott vissza, hanem fényes fellépésével részt vett az országos örömben s később az apostoli Fejedelemnek kormánya alatt — jóllehet már előrehaladott és törődött korban — újra vállalkozott Pest vármegye vezetésére, hogy példát adjon miként, hol feledett keserű multakat a fejedelem, feledni kell még keserű személyes tapasztalatokat is az egyeseknek s egyesülni kell minden jognak abban, hogy az utógondolatot nem tűrő kiengesztelődés alapjain szilárdul emelkedjék a nemzet jogos és törvényes létének, az ország népei boldogításának épülete; igen is hirdesse e tekintetben más helyen más épen az ő abban rejlő nagy érdemét, hogy ki a nemzeti mozgalomban kimagasló részt vett, az újra visszaállított rendes és törvényes állapotba való bizalmát az észben tájékozatlanoknál, a szívben ellenes indulatok által izgatottaknál is hatáson példaadással fölébreszteni, megszilárdítani igyekezett. — Hirdessék az Isten dicsőítésére emelt díszes templomoknak történetírói gróf Károlyi Istvánnak az Isten háza körül való buzgóságát, melylyel az egyházi művészet minden irányu vívmányait gyönyörű alkotásban szemünk elé állítá, az Isten imádására, a lélek megszentelésére s a vallásos életre külön jelensége által is hatalmasan felhívó főthi egyháznak építészeti, festészeti és szobrászati remekeiben tanusfá vallásos áhitatát s az Isten szolgálatában megdicsőülő művészet pártolásában nyilvánuló magas műveltségét, művészeti érzékét. Hirdessék mások a földi vagyonából az örök életre tőkésített kifogyhatlan adományait, melyekkel a birtokából kifosztott s tekintve az anyaszentegyháznak anyagi erővel is előmozdítandó nagy céljait, tehetlen szegénységre juttatott szentséges Atyának sorsát vigasztalni, világtőpapi működését megkönnyíteni, az emberiség üdvözítésére irányult törekvéseit anyagi erők nyújtásával elősegíteni buzgólkodott, — de a melyet itthon is gyakorolva, mindenféle vigasztalást és áldásos segílyt osztott, hol a kegyuri gondossága alatt álló községek templomainak, lelkészeinek, iskoláinak, néptanítóinak nagy költségkeskedéseket igénylő állapotja nagyuri bőkezűségére szorult, hol a szűkölködőknek, a szenvedőknek szava szívében trónoló keresztény szeretetéhez főlhangzott. Hirdessék végre mások hazafiúi lelkesedése szülte ama nagyszerű adakozásait, melyekkel a haza gazdasági, közművelődési, irodalmi s művészeti céljaira áldozott.

Mindezt hirdessék mások, kik erre vállalkozhatnak, hogy életének műveinek egész fényében megismerje és tisztelje a világ-gróf Károlyi István valódi jelességét.

Mi mindezt mellőzve is bőséges anyagot birunk annak fejtegetésére: ki vala gróf Károlyi István társulatunk nagy céljaira nézve.

Ha valakinek magasabb célokra irányult működésében a föllépés csillámló külsejét, a szembeszökő hatalmasságu ténykedést, nagy szavakat, a ragyogó ékesszólásnak kápráztató csábjait és közmelegletést szülő váratlan iniciatívát akarunk és tudunk csak dicsőíteni: akkor gróf Károlyi István felé, kinek életében, tevékenységében mindezt hiába keressük, ne forduljunk.

Hanem ha mély vallásos meggyőződésből és az emberiségnek az egyházban és hazában felmerülő legszentebb érdekei őszinte és munkás szeretetéből kelt magasztos elhatározásokat, istenes tetteket, hazafiúi áldozatkészséget, és egy hitében és érzeteiben gazdag és egyszerűen nemes életnek fénye, példaadásra kisu-gárzó nyilvánulásait méltányolni tudjuk, — ha az Istennek s az embereknek, az igazságnak és jognak, az egyháznak és hazának szerény, de becsületes szolgálatában szerzett érdemeket becsben tartjuk: akkor igenis forduljon lelkünk, szívünk, szeretetünk, dicsőítésünknek egész ékesszólásával gróf Károlyi Istvánnak kedves személye felé, ki nem az eget-földet zajos jelenségeikkel megrázkódtató viharos természetüneményekként hatalmas föltűnést keltett, hanem mint az égből csendesen lehulló és a földszínt termékenyítő jótékony eső felfrisítette ezekben a keresztény kedélyéletet, az emberiség legfőbb kincsei iránt való hűségnek és ragaszkodásnak a lelkekben rejlő magvait kikeltve életre ébreszté, s az itt-ott szórányosan mutatkozó jó akaratokat egyesítve, a magasabb dolgok szolgálatába hatalmas phalanxot beállítani segített. — S midőn a születése s atyafiságos összeköttetésénél, vagyoni hatalmasága s viselt közállásainál fogva elfoglalt társadalmi magaslatáról leszállva, a legszerényebb állásu elv- és érzéssorsosaival sorakozott, közéjük vegyült és velök egyesülve, e szerény társulat magasztos céljai megközelítését tüzte ki maga működése céljául, szövetségesei által elérni lehetővé tette: egy újabb nemesség nimbussával, az Istenért s az emberiség legfőbb javaiért melegen érezni, tenni, áldozni kész lélek signaturájával, a keresztény munkás életnek dicsőítésével környező grófi koronáját és a szentek közönségében viselt dolgival magasabb ragyogásra vezette azon társadalmi állást, melynek nagy ősoktól örökölt varázsát Isten országa fenséges céljainak szolgálatába állította.

Mindezt hogy egész értékét megértjük, vegyük különösen figyelembe a következőket:

Hogyha azok, kik az emberiség szellemi, erkölcsi s társadalmi életében föltűnő és javára, üdvére szolgáló nagy jelenségeket oknyomozólag fürkészik és valódi jelentőségökben fölismerni tudják, az emberi történelem fejlődésének és menetének titkát méltán e kevés szavakba foglalják: »Isten művei a történelemben: akkor ki vagyon már jelölve Isten országa minden hű szolgájának, a kicsinyt, nagyot, de így is úgy is hasznosat, üdvöset művelő egyéneknek helye és jelentősége azon nagy törekvésben, mely az emberiség végecéljai felé irányul. Isten szent kezében mintegy eszköz az ember. Isten műve az ember szabad akarata, az erők és azoknak a mennyei malaszt behatása alatt való alkalma-

zása; — s kinek kezében megdicsőül az eszköz, annak ihletétől sikeresül az eredmény; övé a győzelem, dicsőség. De az észszel és akarattal bíró embernek, az Isten országa munkásának is megvan mellette a maga érdeme; az isteni akarat és malaszt működésének öntudatos, önkéntes eszköze lenni: ez az embernek érdeme s dicsősége.

Kijut így mindenkinek a maga nagyjelentőségű rendeltetése és működési tere, melyet ki fölismeri és betölteni igyekezett, azt megilleti a jó hírnév Isten népének közönségében.

S így leli valódi értelmét az is, mi mondatik: hogy tudniillik valamint az egyes emberek kétségtelenül közreműködnek a történet fejlődésében, a kor szellemének alakulásában és okozati részök van benne: ugy másrészről nem függetlenül történik ez az Istentől vezetett emberi történet fejlődésétől, hanem annak behatása alatt; — hogy tehát az egyes nagy szellemi — erkölcsi jelenségek nem csak a történet fejlődésének eszközlői, hanem egyszersmind koruknak szüleménye, melynek szellemi élete, erkölcsi valósága kifejezést nyer bennök.

S boldog az, kiben (bárha nem zajos működés s nagyszabású szereplés csillogása közepette) valósult meg az úgy, mint gróf Károlyi Istvánban.

A múlt évszázadnak szellemi elfajulása, erkölcsi hanyatlása s az ezekkel összefüggésben levő nagy társadalmi viharok és pusztítások után világszerte érezhetővé lett az Isten felé forduló lelkeknek vágya: a megújulás, az istenes életnek üdvös feltámadása felé. Látjuk ez óhajnak s az általa szült törekvésnek örvendeztető jeleit minden népek történetében: tapasztaltuk a mienkében is. Az isteni tudománynak igazságaival megvilágítani és bizton vezérelni, az üdv vágyával és érzetével betölteni a lelkeket és mindezt a tudománynak ily irányu megújításával és népszerűsítésével egyeseknek és társulatoknak működése által valóvá tenni: ez lőn a hívőknek törekvése. E törekvés szülte örök emlékből élő lelkes férfiak kezdeményezése és közreműködése mellett társulatunkat: e törekvés keresett és talált kifejezést, valamint az egyház terén általában, ugy különösen e társulat kebelében, egyes diszes személyiségekben; — ezek s azok között a mi ünnepeztünk foglalt kimagasló helyet.

Az Istenbe vetett élő hit, az emberi élet rendeltetésének és jelentőségének az Isten háztartásában való fölismerése, az életnek az ő törvényei és szeretete szerint való elintézése és a hasonló istenes életnek a közműködés terén, az üdvös társulás eszközeivel minél többekre való kiterjesztése, a hitbeli meggyőződésnek szilárd és hő érzetű bevallása s mindez a kereszténység szellemének szeretetteljes, szelid, megnyerő modorában, a lankadni nem tudó kitartás a működésben: ez vala signaturája a dicsőültnek; ez legyen tőle hátrahagyott örökség gyanánt signaturája társulatunknak is.

Vallja be ez, mint vallja be minden egyes hívő szíve mélyében, de országvilág előtt életében is és hivatási működésében a világüdvözítő igazságokat s igyekezzék terjeszteni azokat. És mert minden eszme új külalakot nyer, új gyakorlati viszonyokba lép a népek életének phasisai és alakulásai közepette: mindenki

igyekezzék azt a társadalmi és állami élet terén fölmérülő eszmeirányok és törekvések közepette az égető napi kérdések folyamában az örök igazságok szellemében létrejuttatni, a fenyegető szellemi pusztításokra (lépjenek azok bár a tudomány, bár a közélet, bár a törvényhozás terén előtérbe) oda mutatni, óva inteni és a férdén indulóknak jobbra fordulását, mennyire tőle telik, előkészíteni, eszközölni.

Ez isten egyháza minden tényezőjének bűn nélkül el nem hanyagolható földadata. Hol a szellemi és társadalmi világban, hol a közéletben annyi ellenes eszme sűrög és forog, annyi vészes terv készítettik, annyi szellemi fegyver élesítettek, annyi veszély fenyegetőleg lép föl Isten országának tana, működése, élete, érdekei ellen: kényelmeskednünk nem szabad, tétlen várni a jobb dolgokat a pres se expediente elvnek andalító hatása alatt, a hivatásszerű becsületes felszólalást elhanyagolni, a minden megillető rész felé méltányosságot, kiméletet, szeretetet tanusító, de a jogot és igazságot rendületlen szilárdsággal hangoztató elvhűségnek követelményeit elhallgatni nem szabad.

E téren üdvösen működött eddig e társulat, működjük tovább is, hogy a vallásunkra és egyházunkra vonatkozó kérdésekben világosságot árasztson, — ily irányban munkálkodjunk, kiket illet, mindnyájan: s mint e társulatban örök erőkhöz, sebesség sebességhez, tudomány tudományhoz, buzgóság buzgósághoz sorakozva, hathatósabban érvényesül: úgy történjék ez mindenütt, hogy az egyes erőknél mérdő elforgácsolásától megkíméltessek az egyház, az egyesített örök becsületes együttműködése a kellő eredményeket felmutathassa, vagy legalább a nehéz megítéltetés ellen biztosítsa most és jövőre a szent ügy mellé beállani hivatott tényezőket.

Az ily működésnek társulatunk terén hathatós eszköze volt gróf Károlyi István, mint a kinek maga a neve, évtizedekre terjedő elnöki működése és a társulati gyűlésekben buzgó megjelenése által tanusított lankadni nem tudó részvéte sokakat buzgóságra gyujtván, üdvösebb befolyással volt a társulat által is eszközölt és érzékített sorakozásra, az együttes sikeres működésre.

De hogy a személyiségének hatásában rejlő intelmet minden oldalról kellően kimagyarázzuk: bár itt e társulat kebelében, bár máshol működjük a fönt jelzett buzgóság: viselje az mindenkor homlokán azon szellemnek jelzetét, mely egyházunknak szelleme, mely midőn erélyes önnagában: szelid és művelt föllépésében, alakjában — s melynek típusait állítja megint gróf Károlyi István módja és modora előnébe. Krisztus anyaszentegyházának s érdekeinek szolgálata és védelme sértő és illemtelen modorra, a szemvédeley kitöréseire, bántalmazó támadásokra nem szorul. Mélyebben is hatnak az illemből alakban kimondott tagadhatatlan igazságok és belértékes okfők, mint az erősségüket bántalmazó kemény szavakban kereső támadások.

Bár itt, bár máshol lépünk föl továbbá a fönn jelzett köteletségünk szerint szentegyházunk tana, ügyei, érdekei védelmében: tegyük ezt azon meggyőződésben, hogy tartozunk evvel először egyházunknak;

nem mintha — mint némelyek jajveszékelve mondják — épen ettől függne annak főállása, e nélkül veszni indulna. Nem mi, hanem Isten az, ki még hanyagságaink és mulasztásaink daczára is föntartja egyházát, — ki a történet tanúsága szerint országa ellenségeinek támadásai szintugy mint tulajdon tagjai és szolgálóinak kötelesség-mulasztása ellenében, megtudta védeni azt, életben, működésben tartotta s reá s általa kiháramló mulasztjaival éltette, üdvözítette az emberiséget. Ha nem tesszük mi kötelességünket: Isten országa ugyan károkat szenvedhet, de el nem vesz; a mi azonban bizonyos, az az, hogy elveszünk mi, kiket az egyház iránti hidegség, az érdekei szolgálatában való hűtelenség átka sújtand.

Tartozunk avval továbbá azoknak, kik az országnak ügyeit vezetni és egyszersmind az egyháznak a polgári társadalommal, az ország és nemzet vitalis érdekeivel eleven érintkezésben álló ügyeire, érdekeire magának fejedelmi Urunknak fővédnöki jogai gyakorlata tekintetéből is befolyással lenni hivatvák: — tartozunk az ország törvényhozóinak, az ország népe minden osztályai, minden vallásfelekezetei, jogai és állapota alakulására döntő határozatokat hozni hivatott férfiaknak, kiknek jóakarataról kétségeskednünk nem szabad, de kiknek kellő tudomást nyújtani egyháznak állapotáról, jogairól, szükségéről, vitalis követelményeiről, őket egy szóval kellően tájékoztatni: a mi teendőnk. Mert, hogy az ő kétségtelen jó akarójok méltányos lehessen az egyház életének természetszerű követelményei, igazságos az ő jogai és érdekei átellenében: kell, hogy ezeket megismerjék, megértsék; — azokat pedig velök megismertetni, megértetni: ez épen a mi kötelességünk; hiszen a népies közmondásnak kétségtelen igazsága szerint »néma gyermeknek szavát anyja sem érti.«

Tartozunk evvel katolikus népünknek, mely szeretetét, hűségét, ragaszkodását az egyház iránt, mind a társadalmi életben, mind politikai jogainak gyakorlásában csak akkor lesz képes kellően érvényesíteni, ha az ugynevezett közvéleményben, a napi sajtó gyakori támadásaiban ostromlott katolikus tanok, jogok, alapok, iskolák, követelmények valódi természete s állása felől kellően értesül.

Mi ha elmulasztatik: a katolikus dolgok felett való nagy tájékozatlansága s mondjuk ki az igaz szót: tudatlansága nem ritkán azokkal sorakoztatja őket, kik tévnézeteket terjesztve, a katolikus egyház ellen irányzott működéseket ügyesen elpalástolni s népünknek tájékozatlanságát az ő tulajdon, mert egyháznak érdekei és java ellen minden tetszetes ürügyek alatt fölhasználni értik.

Megkivánhatják végre ezt méltán mi tőlünk még más vallásfelekezeti hazánkfiai is; mert valamint egész általában rólok nemes érzetöknél és jogtisztletöknél fogva föltenni nem tudjuk, hogy a dolgok helyes ismerete mellett sérteni ohajtának katolikus honfitársaik jogait, igazait, károsítani kívánnák érdekeit: ugy föl akarjuk tenni rólok azt is, hogy a kellő okulás végett nyújtott tájékozást ohajtják, szívesen elfogadják, nehogy a jelzett irányu eljárásokat akaratanul is előidézzék, előkészítsék, az olyanokban tettleges részt vegyenek:

hogy ne említsem, miként a »hodie mihi, cras tibi« előbb-utóbb kétségtelenül érvényesülő elv tekintetéből, ha kellően értesültek, semmiképen érdekekben nem állhat hozzájárulni vagy megengedni, hogy bármely más egyház s épen azért a katolikus egyház is, méltatlanul károsítsák érdekeiben, kifosztassák jogaiban: nehogy a mit egynél keresztülvittek volna a jogokat, igazakat ismerni nem akarók, annak a többieknel való folytatására egyszer megsértett jogérzetöktől többé vissza nem tartóztatva, sőt új ösztönöktől hathatósabban indíttatva legyenek.

Ha mindez való, valamint kétségtelenül az: akkor rajtunk ne muljék, hogy maga idejében való felszólalásunk által tájékozva legyenek minden illetők; maga idejében, mondom, azaz nem mikor az egyes nagy kérdések már égetőkké válni kezdenek, midőn már sem az idő, sem a lelkeknek nyugodtsága és elfogulatlansága nem áll szolgálatunkra, midőn a kellő megfontolásnak és nyugodt önellátározásnak napjai lejártak. S ki magáért nem tesz mindent, mit tétet és tennie kell, az másoktól sem követelheti, hogy tegyenek érte és helyette olyasokat, miket maga hanyagul elmulasztott.

S ha mindazt, mit ez irányban tenni kellett, ildomos buzgósággal és teljes ügyszeretettel megtéve, a szentegyháznak nagy érdekeit megillető higgadtsággal, alaki kiméletességgel, mérséklettel és méltósággal járunk el: nem foghat jólelkű embernél az elleneseinktől hangoztatni szerető azon figyelmeztetés: hogy tartózkodjunk a provocatiótól, mely hol kezdődik, tudjuk, de hol végződhetik, nem tudjuk. Mert józan eszű, nemes érzetű ember álljon bár mellettünk, álljon bár szemben velünk, üljön a kormány rudjánál vagy más vallásu hazánkfiai egyházi tanácsában, vagy a hatalmas napi sajtó íróasztalánál, a történeti jogok és igazságok kiderítését az ő magyar egyház igazainak öntudatos hangoztatását, az önfőnnállása és érdekei szolgálatában és védelmére fölemelt s nemes alakban hangoztatott szavait provocatióknak nem veheti, mint olyat, indokul egyházunkkal szemközt való eljárásában nem szerepeltetheti, ha csak az »érasez«-elvet így is úgy is föltétlenül vezérnézetei és eselekvési rendszere zászlajára nem irta és ha csak minden ürügyet fölhasználni nem akar egyházunk iránti igaztalan törekvéseinek támogatására, igazolására.

De senki ilyen magunktartását és igyekezetünket az államhatalom ellen való törekvésnek sem bélyegezheti.

Ilyen irányulatot soha sem követhet azon egyháznak vagy összes, vagy társulati, vagy egyéni tényezők által való működése, mely egyrésztől a kormányok hatalmában nyilvánuló isteni hatalom iránt való hódolatát és alárendeltségét hirdeti, másrésztől minden bármily pártállásu híveknek lelki üdvösségét gondozni, javát eszközölni hivatásának ismeri: — nem azon egyház, mely egy párt szolgálatába sem állhat be, s mely épen azért valamint minden kormány átellenében, — midőn isteni küldetésénél fogva működik, igazságot hirdet, jogokat föntart és megvéd, — actiójának szabadságát mindenkor föntartja, ugy másrésztől soha az ellenzékeskedés terére nem léphet. — nem azon egyház, mely a magyar királyság alapításá-

val egykoru lévén, ezt erősnek, dicsőnek, győzhetetlennek óhajtja, ennek kormányát minden jogai erélyes gyakorlatában — de egyszersmind az egyházi mint minden más jogoknak tisztelete és oltalma által is erősnek látni akarja. — azon egyház, mely az apostoli fejedelemben legfőbb védurát tisztelvén, az ő kormányának minden helyes és hazafias törekvéseit támogatni kötelességének ismeri, pedig annál inkább, mert jól tudják az egyháznak férfiai méltányolni a kormányának törekvéseit iránt való jóakarátát és segedelmezési készségét, — értik: mennyire megakaszthatná bármily az egyház ellen törő kormány ennek az emberiség legszentebb érdekeire irányult működését, mily nagy részben meghúsíthatná nemes törekvéseinek sikerét, gyöngíthetné hivatási munkálkodása eszközeit, károsíthatná őt, sérthetné jogait, érdekeit, — ámbár másrésztől ismét semmiképp sem fogadhatják el azon minden helyes felfogáson túlmenő állítást, hogy az államhatárolomtól elhagyatva, elveszne azon egyház, mely a történet tanúsága szerint, a leghatalmasabb fejedelmek, államok, népek támadásaival s szintugy a bölesőjénél dühöngött, mint később időről-időre megújuló üldözések minden rohamával győzelmesen megküzdve, fönmaradt.

Az eddig mondottakban — ugy hiszem — hiven feltüntettem azon irányt, melyet társulatunk kezdettől fogva s névszerint kedves halottunk gróf Károlyi Istvánnak Isten szent kegyelméből harminczhárom évre kiterjedt áldásos elnökösködése alatt követett — s melyet követve, jövőre is a márvány- és ércszobrokat értékben, szépségben felülmuló emléket állítand már most, Isten irgalmasságától hiszszük és esdjük, megdi-esült szellemének.

Ilyen irányban működött társulatunk az utolsó évben is, melyet ma a Mindenhatónak hő imában köszönetet mondva föntartó, megvilágító, segélyző, sikeresítő malasztjaiért bezárunk, midőn megújult reménnyel és Istenbe vetett bizalommal kezdünk meg egy új évet.

Mit azonban midőn teszünk, én a tisztelt közgyűlés érteit, lelkületét diszes tagjai szemeiből kiolvastva és tolmácsolva, nem mulasztatom el, hogy mindazoknak, kik a Szent-István-Társulat ez évi működését áldásossá tenni igyekeztek, a társulat minden egyes tagja és jótévőjének anyaszentegyházunk nevében őszinte köszönetet mondjak;

tegyem pedig ezt különösen a társulat nagyméltóságú elnöke, a haza, a nemzet, a katolikus egyház legszentebb ügyeinek, érdekeinek nagylelkű, nagytudományu, tiszta keblű és érz jellemű támasza gróf: Cziráky János iránt, kit tartson Isten még sokáig s engedje üdvös működését társulatunknak jövőre is, mint vala az eddig harminczhárom évi működése alatt, hasznára, javára, dicsőségére válni;

de mondjak őszinte köszönetet társulatunk fáradhatlan munkásságú s buzgó alelnökének és többi lelkes hivatalnokainak és az egyháznak és hazának szintugy, mint az üdvösen ható irodalomnak szolgálatában kifejtett buzgó működésökért. Mely kötelességeknek eleget tevén, — az ez idei nagygyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom. (Szünni nem akaró viharos éljenzés.)

Szent gyónás előtt.

Hulljatok le földi rabbilincsek,
Hulljatok le, hogy legyek szabad.
Fel az égre egyszer hadd tekintsek
S boldogságom ujra felfakad!

Messze vágyom, mint a rabmadárka,
Messze szállni, messze szállni el,
Ah! de fogva tart a bűnnek átka
A kinoknak rabbilincsel.

Jőjj szabadság, jőjj te boldog óra,
Melybe vágyam teljesülni fog.
Hogy ha tisztán hallhatom, dalomra,
Mit felelnek fenn az angyalok!

Oszladozz te átkos bűn homálya,
Bú s öröm, te földi érzemény,
Mint eloszlik benn a bús köd árnya,
Mely borong a föld kerületén.

Kelj fel üdvem szende hajnalpirja
S hozd a bánat harmatesőppjeit,
S én, miként a harmatos pacsirta,
Hő dalát, ha messze messze, sirja,
Lenn hagyom a bűn bilincseit!

Julia.

A végzetteljes bankjegy.

Angol humorész.

— Vége. —

Bibb dobhartója rezgett e hangra; szive pedig oldalbordáihoz verődött, mint a hogy a rosszul vezetett csónak szokott a keskeny csatorna oldalaihoz ütődni. Örömben ugy megijedt, hogy lábai inogni kezdtek s a nélkül, hogy megkinálták volna, hirtelen leült egy karszékbe. Alig hangzott el a nagynéni rikácsoló kiáltása, felülről egy ezüst esengésű hang felelt: »Mindjárt, nénikém, mindjárt!« Azután könnyű, ruganyos lépteket lehetett hallani a lépcsőről, és elfogulatlan »Tralala!« dudolással lépett Lili a szobába, mint azon kedves napsugarak, melyek igaz történetünk kezdetén Bibb nyugalmát zavarták volt.

»Ez a fiatal ember a küldöttje a banküzletnek, hol a bankjegyeket fölvaltottad!« nyöszörgé a vén nagynéni, mintha minden szava egy pörkölt kávészem lett volna, melyet örölnie kellene.

»Ah igen, ő az!« mondá mosolyogva Lili. Hogy van kegyed? tevé hozzá nyájasan. Nagyon sajnálom, hogy miattam ide kellett fáradnia.

S Lili habozás nélkül az örömtől mámoros Bibbhez ment s gyöngén elpirulva, kezét odanyújtá neki, mintha mondani akarta volna: »Csak rázd meg jól kezemet, nem haragszom meg érte!«

Silvander Bibb pedig megragadta a kis kezét szétrepedt glácc-keztüjével és gyöngéden megrázta. A gyönyörű szemek mélyébe azonban nem mert tekinteni, melyek sajátságosan fürkésze szemlélték őt, haltejétől kezdve le egész vászoncipőjéig, — mert Bibb tyuk-szemei iránti udvariasságból vászoncipőt viselt.

És valamint egykoron Desdemona Othello kalandos beszédeire, épügy most Lili is ezt mondá: »Valóban sajátságos, nagyon sajátságos!«

»Mi sajátságos, gyermekek?« kérdé az öreg néni.

»A hasonlatosság, melyről akkor mindjárt hazajövetelemkor neked beszéltem, ezen úrnak hasonlatossága Gáspár bácsi arczképével.«

Az öreg hajadon egy szemüveget vett ki zsebéből és alapos szemügyre vette a türelmesen hallgató Bibbet. »Valóban sajátságos, igazán sajátságos! viszhangoztatta. Az orra, hátraálló álla, a hiányzó szemöldök, a jellemző agyképződés, — menj kedves Lilim, menj föl és hozd le gyorsan Gáspár bácsi arczképeit; mert ez a hasonlatosság mesés!«

Lili kiröpült és két perc múlva újra már a szobában volt, mindegyik kezében egy arczképet tartva. A kisebbik egy árnykép, a nagyobbik olajfestmény volt.

Knaackfusz néni elvette tőle mind a kettőt s a pohárszékre állította a befőttes üvegek mellé. Tagadhatatlan volt! Mindenki meglepett vett volna rá, hogy Bibbnek az arczképei, oly meglepő volt a hasonlatosság.

Szibilla kisasszony unokahuga örömeiben tapsolt. A néni mintegy megkövülve állott és bámulva tekintett majd az idegen urra, majd Gáspár bácsi olajba festett arczképére.

Végre megoldódott nyelve és fölkiáltott: »Hogy hívják önt, uram?«

»Bibbnek, Bibb a nevem.«

»Bibb?« kiálta az idősebb hajadon: »Bibb?« kiálta Lili.

»Keresztneve?« vallatá hirtelen Szibilla. »Igen, igen: a keresztneve!« kíséré Lili.

»Silvander, — Silvander Bibb.«

E névnél a két hölgy hirtelen gyorsasággal megragadta őt.

»Atyja nemde könyvvivő volt egy tengerentúli tűzletben?« kiálta föl Szibilla.

»S nem messze a Jóreménység fokától hajótörést szenvedett és a tengerbe vesztett? Az ön anyja nem sokára az ön születése után meghalt?«

»Kegyed idegen emberek közé jutva, ebben a nagy városban eltűnt?«

Bibb hallatlan bámulatában majd jobbra, majd balra hajlongott, mindig azon irány felé, honnan a kérdésroham jött. Szibilla néni a bal, Lili a jobb kezét rángatta.

»Ember, beszéljen hát!«

»Ember, ne tátsa a száját!«

»Nem ugy van?«

»Ugy van!« kiáltá föl Bibb.

»Ugy tehát én a te nagynénéd vagyok!« zokogott Knaackfusz kisasszony és a Bibb balkarjába hanyatlott.

»És én a te unokahugod!« egészíté ki örvendezve Lili, kit az egyensúly helyreállítása végett Bibb a jobb karjával karolt át gyöngén.

Mint hogy azonban ezen Laokovn-csoport a Lili nagyobb bruttosulya miatt sokáig nem volt fenttartható, a gyöngéd érzelmű Bibb elvonta támaszt nyújtó balkarját az újra feltalált nagynénitől és ez ennek következtében a nehézkedési törvény szabályánál fogva az említett pohárszék felé tántorgott, úgy hogy az ott össze-

halmozott befőttes üvegek egymással barátságatlan érintkezésbe jöttek s néhányan felfordulva, tartalmukkal együtt a szoba padlóján végezték be jobb sorsra érdemes életpályájukat.

A katasztrófának ezzel vége volt: ezzel végződik a mi igaz elbeszélésünknek is igaz katasztrófája, s az utójátékot néhány szóval elmondhatjuk.

Silvander Bibb felmondta lakását a Csillag-utcában s nagynénje közelébe költözködött. Néhány hét múlva azonban, a mint Lili mindinkább észre kezdte venni, hogy Bibb bácsi nem a nagynéni kedvéért, hanem miatta változtatta lakását, sőt hogy egy szép és nem igen távol álló reggelen formaszzerűleg meg fogja kérni kezét, Lili egy borzasztó elhatározásra szánta magát: jegybe lépett egy szeretetreméltó, derék fiatal emberrel, ki iránt már hosszabb idő óta vonzalommal viseltetett. Egy beszélgetés alkalmával pedig, nemsokára eljegyzése után, a kis hamis ara azt a tanácsot adta a szomorú Bibbnek, hogy a neki szánt bizalmat és a szükséges hajlamot ruházza át a nagynénire. Ó, Lili, nem tagadja meg a beleegyezést.

És most jő a befejezés. Történetünk két idősebb díszítési darabja, Bibb bácsi és Knaackfusz néni nőtlen s hajadon maradtak. Szibilla néni később unokahugához költözött. Silvander bácsi pedig már többször elvállalta a keresztapaságot Lili csemetéinél.

N. F.

T Á R C Z A.

†
Dr. Fogarasy Mihály
erdélyi püspök.

Erdély nagynevű püspöke: dr. Fogarasy Mihály f. hó 23-ikán, 82 éves korában jobblétre szenderült. Halála mély gyászba ejté nem csak egyházmegyéjét, de az egész magyar kath. egyházat, az egész hazát. Hívei főpásztorukat s gondos atyjokat, a szegények nemeslelkű jöltevőjüket, az egyház a kitünő főpapot, az ország a nagy hazafit, a közművelődés és tudományok pártfogóját gyászolja a megdicsőültben. A Szent-István-Társulat feledhetetlen emlékü első megalkotóját vesztette el a nagynevű elhunytban.

Gyergyószentmiklósi dr. Fogarasy Mihály, erdélyi püspök, pápai trónálló, val. belső titkos tanácsos, a vaskoronarend II. oszt. és a Lipót-rend lovagja, római gróf, az egyházmegyei igazgatótanács elnöke, az erdélyi összes róm. kath. iskolák és a nevelőintézetek főigazgatója, a római árkád. akadémia, a budapesti és bécsi theol. karok kebeli tagja stb. stb. — született Gyergyó-Szt-Miklóson, 1800. szept. 17-én. Iskolai tanulmányait szülővárosában, Marosvásárhelyt s Csíksomlyóban a ferencz-rendiek gimnáziumában végezte. 1817-ben, midőn Rudnay Sándor volt az erdélyi püspök, felvették a gyulafehérvári papnöveldebe.

A hittani tanulmányok megkezdése és folytatására a bécsi hirneves egyetemre küldetett, hol a jeles Pázmány-féle papnövelde növendéke volt. A kitünő sikerrel végzett hittani tanulmányok után egyházmegyéjébe visszatérve, báró Szepessy Ignác erdélyi püspök 1823. okt. 28-án pappá szentelte. Szebenben, mint segédlelkész és gymn. tanár lett alkalmazva 1826-ig. Ekkor Bécsbe a szt.-Ágostonról nevezett felsőbb papnöveldebe küldetett, honnan

1828-ban a hittudori babérral tért vissza s az egyházmegyei papnöveldeben, mint tanulmányi felügyelő és hittanár nyert alkalmazást, püspöki szentszéki tanácsosnak is kinevezetvén. 1830-ban a népiskolák inspectorává nevezetett ki. 1833-ban a gyulafehérvári káptalanhoz tiszteletbeli kanonokká lett ő Felsege által kinevezve.

Az egyházmegyében teljesített rövid ideit, de eredménydus működése és széles tudományosságának híre a haza határain csakhamar túl kelvén, Bécsbe hivatott, hol udvari káplánsággal tiszteltetett meg s a Szent Ágostonról nevezett felsőbb papnövelde igazgatójává rendeltetett. Innen 1838-ban a királyi legfelsőbb kegy nagyváradi székesegyházi kanonokká nevezvén ki, az ottani kir. akadémia prodirectorává lett. 1843-ban apáttá, 1846-ban skutarii címzetes püspökké nevezetvén ki, ő felsége a budai tankerület felsőbb iskoláinak s a budapesti tudományegyetem hittani karának igazgatását is reá bízta. Ez időben alapította a most is virágzó s az egész országban üdvösen működő jó és olesó könyvkiadó kath. társulatot, melyet Sz. István első magyar apostoli királyról nevezett el, védnöksége alá helyezvén a társulatot, E társulatot 1853-ig önmaga saját személyében vezette és kormányozta. Ekkor n.-várad káptalani stallumába visszatérve, a székesegyházi főesperesi, custosí hivatalt viselte, elnöke lévén a házassági törvényszéknek is. E közben nyerte a kir. tanácsosi címet, majd a Lipót-rend és II. osztályu vaskorona rend lovagjává emeltetett.

Mint a sz. Ágostonról nevezett felsőbb papnövelde előjárója, több hittani jeles értekezést dolgozott ki, a többi között mesterül czáfolta Strauss Hermeneutica mythicáját. Értekezéseinek nagyobb része a Magyarországon akkor latinnyelven szerkesztett egyházi folyóiratban »Fasciculi ecclesiastici« jelentek meg. Egy önálló munkája e czim alatt: »Az erdélyi püspök polgári tekintetben.« — A magyar püspöki kar 1847-ban tartott értekezletéről nagybecsű füzetet adott ki. Közrebocsátotta »Keresztény igazságok szent beszédekben« című dogmaticus beszédeit két kötetben. E beszédek ma is mintául szolgálnak, és sok családnál igen keresett olvasmányt képeznek.

A nagy Pázmány Péter inakönyvét újból átdolgozva és bővítve adta ki a kath. nép számára, s minden felmerülő alkalommal készen volt szóval és tollal az anyaszentegyház védelmére kelni. A nagyváradi káptalant a markálison és országgyűléseken sokáig képviselte, mint káptalani küldött. Szónoki képessége és tudományos készsége mindenütt általános tisztelet tárgya volt.

1864. nov. 25-én erdélyi püspökké nevezetett ki, 1865. márcz. 27-én praeconisáltatott, 1865. máj. 28-án intronisáltatott. E közben a Felső valóságos belső titkos tanácsosai sorába méltatta. Mint erdélyi püspök, legfőbb tevékenységét a hitélet emelésére az iskolaügy, legfőképp a kath. népiskolák felvirágoztatására irányozta. E végből, daczára előhaladott korának, daczára az egyházmegye kiterjedtségének s a közlekedési utak nehézségének, egyházmegyéjében gyakori utazásokat tett, megerősítvén a növendékeket a hitben a bérálás kiosztása által, buzdítván a felnőtteket, segítvén a szűkölködőket, ékesítvén egyházi szerek osztogatásával a szegényebb templomokat, a kath. népiskolák kibővítésére, újjáépítésére, a tanitók létszámának szaporítására tanácsot és pénzbeli segílyt osztogatván.

Nagyobb jótékonyágai és alapítványaiából emlékezet okáért egypárt felemlítünk: Püspöki elődje által Gyfehérvárt megtelepített irgalmas nővérek számára 42 ezer frton gyönyörű zárdát és iskolahelyiségeket emelt csinos kis templommal együtt. Ez intézetet azóta bővítvén, a gyóntató atyát javadalmazván, a fenebbi összeg tetemesen emelkedik. Szülővárosában Gy.-Szt.

Miklóson 27 ezer frton leánynevelde építetett, annak vezetőségét az irgalmas nővérekre bízván, 25 ezer frt tőkével és több fekvőségekkel javadalmazott. Ugyancsak szülővárosában azon ősi telken és házhelyen, hol született, 5 munkaképtelen szegény számára 3000 frton menedékházat emeltetett, a szegények ellátására 8400 frt alapítványt tett s az épület fentartását adományozott fekvőségekkel biztosította. Gyfehérvárt a »Pius Samaritanus«-nak 7400 frton vett és kibővített épületes telket adományozott. Gyfehérvárt iskolatelket vásárolt s elemi iskolát építetett 10 ezer frt költségen. A papnevelde-épületet 11 ezer frt erején kibővítette s a Thomistica philosophia előadására 10 ezer frt állandó alapítványi tőkével kathedrát alapított. Egy, Gyfehérvárt felállítandó főiskola »Lyceum academicum« alapját 100 ezer frt alapítvánnyal megvetette. Apanagyfaluban és Vécében nagyobb számú conversiók törtévént, templomokat, iskolákat, plébániákat építetett, a plébános- és kántortanító állandó javadalmazásáról gondoskodott. E plébánia megalapítása elképzelhetőleg több ezer frtba került. A nagyszabeni szent ferencz-rendi apácák leányneveldejének s a zárda-épületnek nagyobbítására, illetőleg újból építésére ötven ezernél többet áldozott. Ő Felsege ezüst-menyegzőjét a szegényebb tanitók jobb javadalmazására tett 30 ezer frt alapítvánnyal örököltette meg stb. stb.

Felhagynk a további részletezéssel, mivel igen hosszúra nyulnák azon templomok, iskolák, nevelőintézetek felsorolása, melyeket belsőleg tetemes költséggel felszereltetett vagy az építkezés alkalmával nagyobb összegekkel segélyezett. De nem is vagyunk képesek mind felsorolni azon egyházi és tanügyi vállalatokat, melyeknek létrejöttét tetemes összegű adományokkal előmozdította, még kevésbé lennénk képesek részletezni azon nagyszámú jótékonyágokat, melyekkel a szűkölködőket segítette és sok szegény tanuló ifjút czéljához juttatott.

1880. évi május 1-én az Ur hü szolgáját súlyos betegséggel próbálta meg. E betegségben türelme kifogyhatatlan volt, mint Jób pátriárkáié, de jótékonyága is kifogyhatatlan, melyet épen oly mérvben gyakorolt, mint az előtti tevékeny élet pályáján.

Szélhűdés okozta súlyos betegsége majdnem két teljes évig tépte és rongálta életerős testi szervezetét, mignem folyó 1882-iki márcz. 19-én reggel bekövetkezett újabb roham folytán a halál romboló erejével daczoló testi erő fogyni kezdett, ugyanaz nap d. u. a káptalan és kebelbeli papság jelenlétében a haldoklók szentségeivel mlt. Lőnhárt Ferencz segéd püspök ur által elláttatván, 23-án d. u. 3⁴ 2 órakor az Urban csendesen elszenderült.

RÖVID HIREK.

* **Legfőbb adományok.** A király ő Felsege Emőd község tüzkárosult lakosainak segélyezésére 2000 forintot adományozott magánpénztárából.

* **Gyászmise.** Nagyméltóságú és főtisztelendő Fogarassy Mihály erdélyi püspök t. cz. a Szent-István-Társulat alapítójának lelke nyugalmaért a budapesti egyetemi templomban f. hó 30-án, csütörtökön 10 órakor tartandó ünnepélyes gyász-isteniszteleten testületileg teljes számmal leendő megjelenésre a Szent-István-Társulat minden t. cz. tagját ezennel tisztelettel fölkéri. Budapesten, 1882. márcz. 27-én. Az elnökség

* **Fogarasy Mihály** erdélyi püspök ur ő excellentiájának hült tetemei f. hó 28-án tetettek örök nyugalomra, A Szent-István-Társulatot a temetésnél Bubicz Zsigmond apát-kanonok orsz. képv., Füssy Tamás társ. igazgató, Rudnyánszky

Folytatása a mellékleten:

Ferencz ügyvéd és Kür cz Antal budapesti kir. főgymn. tanár képviselték. A társulat az elhunyt koporsójára gyönyörű babékoszorút küldött, melynek szalagján a felirat állott: »Alkotójának a Szent-István-Társulat.«

* **Egyházi kinevezés.** Jung János püspöki titkár és pápa ő szentsége tiszteletbeli kamarása váci kanonokká nevezte-tett ki.

* **A Szent-István-Társulat** tisztviselői személyzete f. hó 24-én, pénteken déli 1 $\frac{1}{2}$ órakor tisztelgett Majláth György országbíró ur ő excellentiájánál, a társulat új világi elnökénél. A tisztelgőket Cziráky János gróf ő excja volt kegyes bevezetni. Tárkányi Béla kanonok s társulati alelnök hosszabb emelkedett beszédben üdvözölte ő excellentiáját, mint ujon választott elnököt, mire ő nagyméltósága igen szívélyesen válaszolt, kijelentvén, hogy kedves kötelességének tekintendi a társulat magasztos céljainak előmozdítására közreműködni. Alelnök ur ezután egyenként bemutatta a tisztviselőket.

* **A »Krisztus Pilátus előtt«** című képet itteni kiállításá alatt 79,856 jeggyel látogatta meg a közönség. Befolyt összesen 38,422 ft, mely összegből a képzőművészeti társulat 10983 frtot kap. A képet már elküldték Berlinbe, hol ki lesz szintén állítva, onnan fogják később Londonba vinni. A kép 400,000 frankig volt biztosítva a vasuton.

* **Az irgalmas nénék Bajorországban** f. hó 10-én ünnepelték ottan való letelepedésük 50-ik évfordulóját. A bajor király sajátkezűleg irt levelet intézett a tartományi főnökhöz, elismeréssel és hálával emlékeztvén meg az irgalmas nénék üdvös szolgálatairól, a müncheni községtanács is köszönő és elismerő iratot intézett a derék szerzetesnőkhöz. — **A jezsuiták száma** az egész világon 10,792. Ebből Magyarországra 153, Ausztriára 626 esik. Hogy a jezsuiták, ugy a róm. kath. egyház, valamint az általános cultura szolgálatában, mily hatékonyan működnek, azt leginkább hihetlen szaporodásuk mutatja; így az utolsó 44 év óta — 1838-tól kezdve 8.108 taggal szaporodtak. — **Pietro Metastasio** költő Bécsben nyugvó hamvait halálának századik évfordulója alkalmából Rómába akarják szállítani.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

folyó hó 23-ikán tartott választmányi ülése.

Az egyetemi templomban reggeli 9 órakor Pellet József címz. kanonok által tartott szent mise után a társulat tagjai a központi papnövelde földszinti nagy termében gyűltek egybe. Ritka érdeklődést tanúsító nagyszámu díszes közönség volt együtt s ugy az egyházi mint világi rend számos kitünőség által volt képviselve. A nagyméltóságú püspöki kar tagjai közül ott láttuk: Kovács Zsigmond veszprémi, Ipolyi Arnold beszteczébányai, Császka György szepesi, Schusztér Konstantin kassai, Pauer János székesfehérvári püspököket; a világi és egyházi kitünőségek közül: Majláth György országbíró, gróf Károlyi Sándort, gróf Apponyi Albertet, Gervay Mihály főpostaigazgatót, Barta Béla kir. táblai tanácselnököt, dr. Frankói Vilmos apát-kanonok akadémiai főtittkárt, Bubicz Zsigmond apát-kanonok orsz. képviselőt, gróf Pongrácz Adolf prépost orsz. képviselőt, Szulik József óbecsei prep. plébánost, Márkus Gyula apát-kanonokot, dr. Balogh Sándor ügyvédet, Szilágyi Virgilt, Lipthay Kornélt, Weisz B. Ferencz kir. tanácsost, Latinovics Gábor kanonok s képviselőt, dr. Stockinger Tamást, Göndöcs Benedek apát

s orsz. képviselőt, Bossányi László, Roszival, Hérits Antal képviselőket, Janikovics Alajos prépostot, Kerékgyártó Arpádot, Danilovics Mihály kanonokot, Néger Agoston apát plébánost, Huszár Károly és Károly János esperes plébánosokat, Breznay Béla egyetemi tanárt, Klempa Simon, Cselka Nándor, Dégen Titusz és Kurcz Vilmos fővárosi lelkészeket, Rudnyánszky Ferenczet, Molnár Vid Bertalant és számos egyházi s világi kiváló egyéniséget.

Kévessel 10 óra előtt gróf Cziráky János kir. főtárnokmester és társulati elnök ur ő excellentiája üdvözölvén az egybegyűlteket s jelentvén, hogy a főmagasságu bibornok hercegprimás ő eminentiája gyengélkedő egészség állapota miatt nem vehet részt a közgyűlésben, s főmagasságu Haynald Lajos bibornok kalocsai érsek ur ő eminentiája volt kegyes megígérni, hogy a közgyűlésen elnökölni fog. Küldöttséget nevez ki, mely hódolatteljes tisztelettel meghívja ő eminentiáját a közgyűlésbe, s fölkérje elnöki székének elfoglalására. A küldöttség tagjai Bubicz Zsigmond apát-kanonok vezetése alatt a következők voltak: Roszival István orsz. képviselő, Bády Valér szentferencz-rendi hitszónok, gróf Apponyi Albert orsz. képviselő, Barta Béla kir. táblai tanácselnök, Rudnyánszky Ferencz ügyvéd, Majláth Gusztáv főgymn. tanuló. A küldöttség megbízatásában eljárván, jelenté, miszerint ő eminentiája nem sokára meg fog jelenni.

A bibornokot a terem ajtajánál az elnökség fogadta s midőn ő eminentiája belépett, szünni nem akaró, hosszan tartó lelkes éljenzés tört ki. A bibornok elfoglalván elnöki székét egy gyönyörű, eszmékben gazdag, emelkedett szellemű emlékbeszédet tartott a társulat nagynevű, feledhetlen emlékü elhunyt elnöke gróf Károlyi István felett. Ezután köszönetet mondván a társulat buzgó elnökének s alelnökének a társulat ügyeinek vezetésében kifejtett eredményes fáradozásaiért, valamint a társulat összes tisztviselőinek elismerését nyilvánítván munkálkodásukért, a gyűlést megnyitottnak nyilvánította.

Gróf Cziráky János ő excellentiája mindenekelőtt a társulat nevében a legmélyebb hálát nyilvánítja azon remek emlékbeszédért, melyet a társulat elhunyt nagynevű elnöke gróf Károlyi István felett tartott, méltatva a társulat körül s vallás-erkölcsi téren szerzett hervadhatlan érdemeit. A közgyűlés tagjai s minden hű katolikus a bibornok beszédében hangoztatott szent igazságokat követendő intelmül tekintendik. Azért is, és hogy ezen remek beszéd nem csak minél szélesebb körökben terjesztessék, hanem hogy örök időkre fentartassék, indítványozza, hogy az egész terjedelmében az Évkönyvbe fölvéztessék. És hogy az egyéni kegyeletnek is kifejezést adjon, melylyel az elhunyt elnöktársának tartozik, kihez őt kora ifjuságától benső baráti viszony fűzte, lehetlen visszapillantást nem vetnie azon időkre, midőn e társulat keletkezésekor s utóbb vele együtt működött. Elmondja, hogy mint lelkes ifju, vallásos érzelmeiktől hevülő kebelével került oldala mellé, vele együtt a legnehezebb időkben a társulat ügyeinek vezetésében osztozott, általa buzdítatva, bátorítva. Meleg szavakban s elfogódó érzelmei kitörései között vázolvá gróf Károlyi tevékenységét, kéri a közgyűlést, hogy engedtessek meg neki azon fényes babékoszoru mellé, melyet a kalocsai bibornok érsek a nagynevű elhunyt emlékére tűzött, a maga részéről egy szerény nefelejekéből fűzött érzelmesokrot letenni. És miután a halál őt elnöktársától megfosztotta ő, tekintve előhaladó korát, ohajtáná, hogy oldala mellett egy elnöktárs működjék. Alig lehetne méltóbb utódja gróf Károlyi Istvánnak, mint azon férfiú, kit körünkben tisztelni szerencsénk van, Majláth György országbíró. Kéri a közgyű-

lést, hogy őt megválasztani s a nagyméltóságú védnöki kart, hogy e választást helybenhagyásával megerősíteni méltóztassék. Szünni nem akaró, lelkes éljenzés és tapsvihar tört ki.

Majláth György igen megtisztelve érzi magát ezen megválasztás által, de agg kora, törődött volta és sokoldalú elfoglaltsága mellett nem felelhetne meg ugy ez állásnak, mint ezt ohajtaná s mint ezen állás fontosságánál fogva kellene; ennél fogva nem fogadhatja el. A kitüntetést legszebb emlékei közé fogja azonban sorozni, annyival is inkább, mert gr. Károlyi István helyét kellene betöltenie.

Haynald Lajos bibornok ő eminentiája a közgyűlés nevében ismételtén fölkéri ő excellentiáját, hogy az elnökséget elvállalni sziveskedjék. A közgyűlés hosszas éljenzéssel fogadta a bibornok-elnök szavait.

Majláth György: A közbizalomnak, mely ily módon nyilvánul, nehéz ellenállani. (Kitörő tapsvihar és hosszas éljenzés.) A jóakarát nem fog benne hiányozni, de engedje meg a közgyűlés, hogy midőn az elnökséget elfogadja, ezt csak úgy tehesse, hogy ha nem felelhetne meg kötelemeinek, a jövő közgyűlésen lemondhasson. »Erre nem lesz szükség« közbekiáltások s újra kitörő tapsvihar és éljenzés volt a közgyűlésnek egyhangú válasza.

Majláth György országbíró ur ő excja e szerint a közgyűlés határtalan lelkesedése között egyhangulag a társulat elnökévé kikiáltván, Haynald bibornok ő eminentiája mellett elfoglalta helyét.

Gróf Cziráky János ő excja indítványára az elnöklő bibornok-érsek ő eminentiája fölkérte, hogy a közgyűlés és a társulat hódolatát a pápa ő Szentségének tolmácsolni és apostoli áldását kérni méltóztatnék. Mit ő eminentiája a legnagyobb készséggel ígért teljesíteni. — Gróf Cziráky ő excja a társulat hódolatát ez alkalommal kiváló módon is ohajtja megújítani. Tudva van ugyanis, mily kegyességgel fogadta ő Szentsége mult évben a magyar Akadémia kiadványait ajándékol a vaticani könyvtár számára; a Szent-István-Társulat, mely a kegyelet sokkal szorosabb kötelekeivel van füzve ő Szentségéhez, tegye jelen évi hódolatát az által emlékeztetéssel, hogy jelesebb kiadványait ajánlja föl ajándékol ő Szentségének a vaticani könyvtár számára diszkötésben. Az indítvány egyhangulag elfogadtván, a közgyűlés Tárkányi Béla apát-kanonokot bizta meg, hogy a társulat ezen ajándékát személyesen tegye le a pápa trónszámolyához.

Fölvastattat a jelentés az 1880. évi közgyűlésen dr. Tárkányi Béla apátkanonok által kitűzött pályázat eredményéről. A kitűzött kérdésre a megállapított határidőig m. é. dec. 31-ig a társ. elnökséghez egy pályamunka érkezett ily jellegével: »Haec dicimus, quae didicimus.« (S. Augustinus). A bírálók véleménye a f. h. 16-án tartott választ. gyűlésen felolvasztván, a bírálók e műben talált hiányok elősorolása mellett megjegyeztek abban, hogy a mű szép tájékozottságról tanuskodik, egyházas szellemben és könnyed modorban van írva; de nem készült (mint kívántatott) »ujabb kutfői alapos vizsgálatok nyomán« s nem csak az újabbakat nem, hanem a régi kutfőket sem használta föl kellőleg; így tehát a pályázat nem eredményezett abszolút becsü. művet, minőt a pályahirdetés ohajtott. Ennél fogva a kitűzött 100 arany díj a beérkezett műnek ki nem adható. — Azonban a munka, mint népies olvasmány, a társulat »Házi könyvtárába« fölvehető lenne és ivenként a szokásos módon honoráltathatnék, ha a szerző az ápril hóban tartandó választmányi ülésig késznek nyilatkozik arra, hogy a bírálók észrevételeit kellően felhasználva, munkáját kijavítja, s a társulatnál ismét superrevisio alá bocsátja. A választmány elfo-

gadta a bírálók véleményét, melyet a közgyűlés is helyben hagyott.

Ekkor fölkelvén dr. Tárkányi Béla apátkanonok és alelnök, előadá, hogy midőn az 1880-ki közgyűlésen elnöklő Ipolyi Arnold püspök urnak a »Magyar egyháztörténelem megírására« vonatkozó lelkes indítványa mielőbb lehető valósítása czéljából száz drb. aranyat tűzött vala ki e történelmi műnek első korszakát sz. István király koronáztatásától sz. László király haláláig tárgyalandó munkára, — ezt azon édes reményben tette, hogy a pályázati határidő leteltével, mely 1881. dec. 31-re volt meghatározva, — ez évi közgyűlésen a második 100 drb. aranyat lesz alkalma kitűznie ugyanazon történelmi mű folytatására sz. László király halálától p. o. az Árpád-házi királyok kihalásáig. De mivel a pályázat, talán az idő rövidsége miatt, nem eredményezett ohajtott sikert: az 1880. közgyűlésen felajánlott 100 drb. aranyat ujlag kéri kitűzteni az első korszakot tárgyalandó pályaműre.

A közgyűlésen szóba jött ugyan, hogy a mire az alelnök urnak már 1880-ban szándéka volt, az általa most érintett második 100 drb. aranyra is most egyszerre tüzessek ki a pályázat. Tárkányi B. apátkanonok ur ehhez szives készséggel adta beleegyezését. Azonban Ipolyi A. püspök ur a mű egyöntetűsége végett sokkal czélszerűbbnek mondá, ha a szóban forgó történelmi korszakokra successive tüzetik ki a pályázat, s előbb az első pályázat eredménye beavartván, annak sikerültével ugyanazon irány lehetne mérvadó a mű folytatásánál; míg ellenkező esetben megtörténhetik, hogy a két korszakra egymástól eltérő szerkezetű pályaművek érkeznek be.

Ipolyi püspök véleményét a közgyűlés elfogadván, a pályakérdés az első korszakra ujból kitűzött, következőleg:

»Adassék elő művelt nagy közönségünk számára, — ujjabb kutfői alapos vizsgálatok nyomán — a kereszténység első korszaka Magyarországon szent István király koronáztatásától szent László király haláláig.«

A pályaművek idegen kézzel tisztán írva, lapszámozva és füzve, a szerző nevére rejtő jelmondatos levél kíséretében 1883. évi december 31-ig a Szent-István-Társulat elnökségéhez lesznek intézendők. A pályázat eredménye az 1884-ki közgyűlésen fog kihirdettetni.

A szabályszerű bírálat után lehetőleg abszolút becsü. nek ítélt munka a Szent-István-Társulat tulajdonává lesz, és tagilletményül fog kiadatni.

Társulati alelnök ur alapító tagul bejelenté Borsodi Latinovics Gábor prépost-kanonokot Baja városa országgyűlési képviselőjét.

Gr. Cziráky János társ. elnök alapító tagul bejelenté gr. Zichy Ferenc királyi főajtónállót.

Következett az igazgatói jelentés, melyből kiemeljük, hogy a tavalyi közgyűlés óta megjelent nyomtatványok példányszáma 521,600, ivszáma pedig 3,417,050. — A bevétel 1881-ben volt 93,971 forint 47 kr. — A tőkepénzek 1882. február végével tettek 61,101 forintot, tehát az alapítványi tőkéket közel 10,000 forinttal haladják meg. — A társ. házra a társulat kiadott eddig 47,203 forint 4 krt, fizetendő még a bpesti jelzálogbanknak megállapított évi részletekben 19,996 frt 8 kr. — A lipótvárosi bazilikában szent István király tiszteletére emelendő oltárra bankjegyekben és értékpapirokban begyűlt közel 5000 forint.

Az 1882-re készített költségvetés elfogadtatott. E szerint a bevétel 78,386 ft 57 kr-ra, a kiadás pedig 77,307 forintra van előirányozva.

Fölvizsgált az állandó számvizsgáló bizottság jelentése az 1881-ről, a társulat pénztárnoka által vezetett számadások megvizsgálása eredményéről. E jelentés szerint a számadások vezetése teljesen kifogástalannak találtatván, a bizottság indítványozza, hogy a pénztárnok ur buzgalma jegyzőkönyvileg elismertessék, és számára a szokásos felmentési okmány kiadassék. — A közgyűlés magáéva téven a jelentést egész terjedelmében, bibornok-elnök meleg szavakban köszönetet mondott a buzgó pénztárnok: ft. Novákovich János urnak több mint három évtizeden át mindenkor nem csak nagy pontossággal, de egyszersmind teljes önzetlenséggel kifejtett fáradozásáért.

A társ. tisztviselők megválasztásának 6 évi cyclusa letelvé, összesen hivatalaikban újra megerősítették.

Uj választmányi tagokul ajánlottak és megerősítették, helybeliek: Bogisich Mihály belvárosi káplán, akad. tag, Schmidt József áldozár, főgymnasiumi tanár, Szalay Imre osztálytanácsos a cultusministeriumban; — Vidékiek: Kazaly Imre theologiai tanár Vácotól és Lattyák János martonvásári plébános.

Felolvastattak Göndöcs Benedek apátplébános, orsz. képviselő ur indítványai: a) hogy a társulat járuljon hozzá sz. István király emlékének megdicsőítéséhez; hazánk ezredéves fennállása emlékére pedig valamely nagyobb művet adjon ki; — b) hogy az iskolai könyvtárak részére készítsenek és adassék ki jegyzék; — c, a társulat által kiadott tankönyvekben elforduló hibák javíttassanak ki; — d) a nm. püspöki kar kéreessék föl a káték egyöntetű átdolgoztatására.

Az elsőre nézve gróf-elnök megjegyzé, hogy a társulat szent István oltárára évek óta gyűjt adományokat, melyek eddig a 4000 frtot meghaladják; de ha a sz. István emléke föllállítására megindult mozgalom országossá lesz, erre nézve is kész lesz tehetése szerint áldozni; az irodalmi mű kiadására tett indítványt a választmányhoz véli átteendőnek, ugy szintén a II. és III. indítványt, mit a közgyűlés helyeslőleg fogadott. A IV. indítvány a nm. püspöki kar jogait érintvén, abba a közgyűlés nem bocsátkozik.

A jegyzőkönyv hitelesítésére M á r k u s Gyula apátkanonok és G e r v a y Mihály miniszteri tanácsos urak kérétek föl.

Végül az uj világi elnök M a j l á t h G y ö r g y ő excellentiája a közgyűlés nevében köszönetet mondott az elnök bibornok-érseknek, dr. Haynald Lajos ő eminentiájának, és fölkérte, hogy a jelenlévőkre főpásztori áldását adja, melyet a jelenvoltak térdre bocsátkozva fogadtak.

Cs. kir. kiz. szab. cipőgyár. Több kiállításon kitüntetve.

Temesváry Mór,
Budapest,
király-utoza 1. sz.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Nőknek.

Eberlasting czugos-topán frt 2.70
Eberlasting czugos-topán
20 cm. magas legf. nemű frt 3.20
Bőr-topánok 20 cm. magas
erős kettős talppal . . . . . frt 3.20

Uraknak.

Topán chagrin vagy wichsós bőrből erős talppal . . . . . frt 3.80
Topán borjubőrből erős kettős talppal . . . . . frt 4.50
Borjubőr vagy bagaria csizma hosszú szárral és kettős talppal . . . . . frt 9.—
Megrendelések utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek.

Bővebb képes árjegyzék kívánatra ingyen. 5—8

Első magyar általános biztosító társaság Budapesten.

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY- ÉS JÉGBIZTOSÍTÁSI ÜZLET.

KIADÁSOK.

Huszonegyedik évi zárszámla 1881. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
I. Tűzbiztosítás.								
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után	1,521,609	07						
Függőben maradt károk tartaléka	131,049	85						
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	315,616	04						
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek és adó	352,060	59						
Behajtható követelések leírása	8,386	40						
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása és az osztrák üzletre eső díjtartaléknak átruházása után, minden megterhelés nélkül	1,800,740	31	4,130,062	26				
II. Szállítmánybiztosítás.								
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	48,526	79						
Függőben maradt károk tartaléka	30,058	57						
Szerzési költségek	21,488	20						
A szállítmány-biztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	13,838	87						
A következő évek díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonásával	21,772	85	135,685	28				
III. Jégbiztosítás.								
Viszontbiztosítások és törlések	835,808	74						
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	510,396	67						
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosítások utáni bevételek levonása után	187,654	94						
Behajtható követelések leírása	2,911	15	1,536,771	50				
A társasági tartalékokének kamatja			44,882	78				
1881. évi nyeresemény			712,967	38				
			6,560,369	20				
1880. évi nyeresemény-számla : maradvány							4,678	61
I. Tűzbiztosítás.								
Az 1880. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	1,268,212	12						
519,632,257 frt 19 kr. kötött biztosítások után és az osztrák üzlet átengedéséből, valamint a folyó évben lejárt díjrészekből befolyt díjak			4,659,929	77				
levonva: törlesztett díjak			240,664	19.				
viszontbiztosítási díjak			817,841	74.				
lejárt visszbiztosítási díjrészek			308,710	30.	1,367,216	23		
Az 1880. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért			149,648	49	4,710,574	15		
II. Szállítmánybiztosítás.								
Az 1880. évről áthozott díjtartalék	30,550	10						
32,226,592 frt 24 kr. kötött biztosítások utáni díjak			223,148	88				
levonva : törlesztett díjak 7,900-98.								
viszontbiztosítási díjak	128,156	48.	136,057	46	87,091	42		
Az 1880. évben fennmaradt tartalék függőben volt károkért			34,927	32	152,568	84		
III. Jégbiztosítás.								
63,774,208 frt 71 kr. kötött biztosítások utáni díjak			1,399,357	01	1,399,357	01		
IV. Egyéb bevételek.								
Beváltott szelvények után, valamint egyéb kamatok és bevételek	226,231	80						
Társasági házak tiszta jövedelme	66,958	79	293,190	59				
			6,560,369	20				

		frt	kr.			frt	kr.	
Elhelyezett tőkepénzek: az első hazai takarékpénztárnál, az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnál és magyar állami kincstári pénztárjegyekben		960,000		Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint		2,000,000	—	
Értékpapírok:				Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 forint		1,000,000	—	
a)	1.188,000.— frt m. földhitelintézeti záloglevelek á 4 1/2% 94 3/4% 1.125,630.—			Az év végével fennmaradt társasági tartalék tőke		1,166,952	26	
b)	688,400.— » m. földhitelintézeti záloglevelek á 100% 688,400.—			Tűzbiztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül		1,800,740	31	
c)	324,000.— » m. földhitelintézeti záloglevelek á 5 1/4% 100% 324,000.—			Szállítvány biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül		21,772	85	
d)	1.344,300.— » m. északkeleti vasut ezüst kötvények á 92% 1.236,756.—			Tűzbiztosítási függő károk tartaléka		30,058	57	
e)	199,200.— » Kassa-oderbergi vasut ezüst kötvények á 93% 185,256.—			Szállítvány biztosítási függő károk tartaléka		30,058	57	
f)	398,000.— » Magy. nyugoti vasut II. kib. kötvények á 92 3/4% 369,145.—			Árkülönbözeti számla		358,606	97	
g)	350,000.— » Magyar gácsországi vasut II. kib. els. ezüst kötvények á 92% 322,000.—			Dunaparti házadó tartaléka		28,413	57	
h)	209,800.— » Duna-drávai vasut elsőbbs. kötvények á 92% 193,016.—			Különbféle hitelezők		161,450	01	
i)	15,000.— » Első erdélyi vasut ezüst els. kötvények á 92% 13,800.—			Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok		3,965	—	
j)	Pesti Lloyd társasági és olasz alapítványi kötvények 86,792 25			Tisztviselők nyugdíjalapja		373,793	59	
a fenti értékpapírok után az év végéig esedékes kamatok		64,388 72	4,609,183	97	Életbiztosítási osztály folyó számlán		330,782	04
Leszámított és egyéb váltók		299,026	04		1881. évi nyeresemény		712,967	38
A társaság hazai Budapesten		1,210,000			*) A tartaléktőke az 1881. évi nyereseményből emelkedett		1,278,533	51
Különbféle adósk:					**) A díjtartalék az 1881. évi nyereseményből emelkedett		1,878,303	78
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél		633,276	58					
b) Maradványok idegen intézeteknél		204,856	78					
Jégbiztosítási osztály folyó számlán		194,702	57					
Központi pénzkészlet		10,106	46					
A következő években lejáró díjváltók és kötelezvények összege 5,084,587 frt 23 kr.		8,121,152	40					

II. ÉLETBIZTOSÍTÁSI ÜZLET.

KIADÁSOK.

Tizenkilencedik évi zárszámla 1881. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK

		frt	kr.			frt	kr.
Törlesztett kötvények díja		103,552	58	A múlt évből áthozott díjtartalék		7,228,749	55
Visszaváltott kötvényekért		85,675	57	Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után		271,297	50
Halálesetek után megtérített összeg		323,955	—	az előbbi években kiállított kötvények után		1,543,163	81
Lejárt kiházasítási tőkékért		297,023	55	a biztosított tőke emelésére fordított nyeresmények		14,352	16
Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés		57,905	74	Mult évi függőben volt károk tartaléka		33,862	47
Függőben levő károk tartaléka		129,977	45	Illetékek		420,308	86
Évjáradékokért		9,828	76	Kamatjövdelem			
Viszontbiztosítási díjak		32,339	61				
Bélyegekért		22,600	51				
Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok stb.		56,518	88				
Tiszti fizetések		39,292	17				
Jövedelmi adóért ez évi nyeresemény után		19,138	39				
Orvosi díjakért		16,818	16				
Szerzési és díjbehajtási költségek		166,906	45				
Behajthatlan követelések leírása		18,281	37				
Díjtartalék ez év végén		7,828,550	90				
1881. évi nyeresemény		402,845	10				
		9,611,210	20				

VAGYON.

Mérleg-számla 1881. december 31-én.

TEHER.

		frt	kr.			frt	kr.
Értékpapírok		6,755,384	frt	1		8,013,380	90
ugyanis:				levonva viszontbiztosítási díjtartalék		184,830	—
1	1.977,500 frtnyi osztrák-magy. bank 5%-os záloglevelei 100 frtjával	1,977,500	—	2		190,948	20
2	639,200 frtnyi pesti magyar kereskedelmi bank 6%-os záloglevelei 100 frtjával	639,200	—	3		209,541	60
3	1.303,000 frtnyi m. földhitelintézeti 5 1/4%-os záloglevelek 100 frtjával	1,303,000	—	4		129,977	45
4	2.508,000 frtnyi magyar földhitelintézeti 5%-os záloglevelek 100 frtjával	2,508,000	—	5		2,477	62
5	282,000 frtnyi magyar földhitelintézeti 5%-os ércz értékű záloglevelek 116 1/2 frtjával	327,684	—	6		4,361	75
6	1881. évben esedékes kamatok	140,598	91	7		107	98
7	Hitelzálogi kölcsönök	233,046	13	8		5,472	02
8	Kötvény-kölcsönök	1,013,367	—	9		402,845	10
9	Viszontbizt. kötvény kölcsönök	20,964	92				
10	A központ tartozása folyó számlán	330,782	04				
11	Vezér- és főügynökségek s mások tartozásai	280,139	62				
		8,774,282	62				

Budapest, 1881. december hó 31-én.

Fuchs Rudolf,

AZ IGAZGATÓSÁG:

Hajós József, Harkányi Frigyes, Lévy Henrik.

Jeney Lajos,

Igazgató-helyettesek:

Ormody Vilmos, Ullmann Károly Pál,

Kaczvinsky Janos,

Pecz Vilmos,

igazgató, aligazgató.

éltbiztosítási osztályfőnök.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyeztetéit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Budapest, 1882. február hó 27-én.

Rudnyánszky Ferencz.

A FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Tornyai Schosberger Zsigmond.

Sztányi Izidor.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: Ágoston Antal.

Budapest, 1882. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferenciek-tere Athenaeum-épület).